

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

List za gospodarstvo in umno kmetijstvo.

Izdaja ces. kr. kmetijska družba na Štajerskem.

List velja na leto 4 krome.

Udje družbe prispevajo na leto 2 kroni.

Udje dobé list zastoj.

Vsebina: Nagodba z Ogrsko. — Kako si zavarujemo svojo krmo. — O vtihotapljanju živine iz Srbije. — Štajersko ribarstvo. — Tropine kot piča. — Zavarujte drevesa pred zajci! — Razstava pitane živine na Dunaju od 10. do 12. aprila. — Gospodarske drobtine. — Zborovanja podružnic in krajnih društev. — Uradno. — Zadruga: Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. — Tržna poročila. — Oznanila.

Nagodba z Ogrsko.

Dne 16. oktobra je predložila vlada državnemu zboru nagodbo z Ogrsko; danes je naša naloga, da v naslednjem o nji nekaj spregovorimo, ker se tiče marsiktera točka nagodbe tudi zelo interesov našega domačega kmetovalstva.

Bistveno se naše dosedanje razmere do Ogrske spremene s tem, da se vzdrži sicer carinska skupnost do leta 1917., da pa se ta ne kaže kakor doslej v skupnem cariskem tarifu, ampak da obstoji skupnost v trgovinski pogodbi. To se pravi z drugimi besedami: Ogrska ima svoje posebno carinsko okrožje in Avstrija tudi. Samo, da se ta državno-pravna ločitev ne kaže s posebno carinsko ločitvijo.

Vprašanje carinskih pavšalij se je rešilo na ta način, da dobi Avstrija vsako leto dobička 470.000 K. Nastavek na žito, ki je posebno za Tirolsko važen, ostane do leta 1917. nespremenjen; posebe se je sprejela določba, da se, dokler veljajo sedanje določbe, zrnje ne sme več izvažati, da bi se drugje mlelo, kar je našim mlinarjem tako zelo škodovalo.

V trgovinskopolitnem oziru se je nadalje sklenilo, da se trgovinske pogodbe z inozemstvom, ki veljajo sedaj, pred 31. decembrom 1917 ne smejo enostransko odpovedati od jedne državne polovice.

Pri vprašanju kvote, to je določevanje razmerne zneska, ki ga mora vsaka državna polovica plačati za dela, ki so potrebna za obe polovici, se je posrečilo zmanjšati kvoto, ki jo je doslej plačevala Avstrija, za 2%, tako, da znaša kvota od slej 63,6% za Avstrijo in 36,4% za Ogrsko.

Nasprotno pa je ostalo vprašanje delitve avstro-ogrške banke v toliko nerešeno, da se je morebitna delitev odložila do leta 1910, to je do onega leta, v katerem se neha privilegij banke. Kar se bo potem zgodilo, o tem bodo odločali parlamenti.

Mnogo pa se je spremenilo pri železniško-tarifnih razmerah. Pri tej stvari se je posrečilo našemu železniškemu ministru dr. pl. Derschatti, da je naredil avstrijski tarif neodvisen od ogrskega, in da je na ta način odpravil določbe

nagodbe z dne 22. septembra 1899 in njenega člena IX, ki so Avstriji mnogo škodovala. Omeniti se mora še, da je Ogrska privolila železniško zvezo z Dalmacijo, ki smo jo mi zahtevali; zato pa je obljubila avstrijska vlada, da bo položila drugo progo na progi Kaschau-Oderberg, ki je za Ogrsko velike prometne važnosti. Da bo to bolj umljivo, omenimo, da je ta proga edini izhod v Nemčijo iz Ogrske in da mora torej ogrska vlada za to skrbeti, da ji ostanejo ta vrata odprta. Kakor pa se vidi iz določeb, imamo ključ k tem vratom še vedno mi; naša vlada je namreč obljubila, da se na črti Jablunkov—Teschen zgradi še druga proga, med Teschnom in Oderbergom pa se bo s primernimi sredstvi (umikališči) poskrbelo za to, da bo ne tej progi lahko vsak dan vozilo 84 vlakov.

Kar se tiče brodarstva, moramo omeniti, da se je Ogrska obvezala, da bo odpravila transportne davke na Donavi, kar pomenja veliko olajšavo za naš izvoz, posebno pri industriji. Vprašanje zastav se je rešilo na ta način, da sme vsaka polovica imeti svojo zastavo, h kateri se mora v pristanih še privesiti zastava drugega dela.

Marsikaj se je spremenilo tudi pri užitninskih davkih. Med drugim se je sklenilo, da se morata oba dela na polju indirektnih davkov, n. p. užitninskega davka, varovati vsake določbe, ki bi škodovala konkurenčni zmožnosti industrije jedne polovice z drugo. Torej se lahko užitninski davki znižajo le tedaj, če se za to sporazumeta obe državni polovici. Tudi gredo semkaj ona vprašanja, ki se tičejo morebitnega dvojnega obdačenja, ki se hoče preprečiti. To velja posebno za ona podjetja, ki imajo svoje obrate v obeh državnih polovicah.

Važna ugodnost za Ogrsko tiči v tem, da so ogrska državna dolžna pisma in ogrske in hrvaške zemljiško-razbremenilne obligacije v Avstriji proste rentnega davka. Nasprotno pa se mora za ogrska zastavna pisma plačevati rentni davek. Za 1/2% se zniža ta davek le pri zastavnih pismih ogrskega zemljiško-kreditnega zavoda, deželno kreditnega zavoda za male posestnike in zemljiško-kreditnega zavoda v Sibiriju.

Glede državnega razbremenilnega doneska Ogrske (tako imenovane bločne

rente), se je sklenilo, da znaša v slučaju, da se ne izvrši odplačitev ogrske dežele tekom deset let po konvertiranju bloka, obrestna mera 4,325%. Če pa se vrši odplačitev pozneje, potem pada obrestna mera tako dolgo, da znaša v nadaljnjih desetih letih 4,2%.

Nekoliko krši carinsko skupnost dejstvo, da ostane carinski nastavek na sladkor, to je, da se sladkor obdači, kakor hitro pride na Ogrsko. Tega davka je prostih vsako leto 225.000 meterskih stotov v prometu z Ogrsko in 50.000 meterskih stotov pri uvozu v Avstrijo. Sicer pa se mora plačati za vsakih 100 kg 3,2 K davka.

Zelo zanimiva je za nas posebno ureditve prometa z živino, ki pride iz Ogrske. Svinje za rejo ali pleme se smejo izvažati le po železnici in za vsakokrat se mora dobiti posebno dovoljenje, ki pa se dobi še le potem, ko se svinje 40 dni opazujejo, tako da ni nobene nevarnosti, da bi se z njimi zavlekla kaka kuga k nam. Pred to in po tej dobi preiščejo živino-zdravniki svinje, jih dobro zaznamujejo, vedno na njih pazijo in kontrolirajo njihovo zdravje. Za take svinje so tudi določeni posebni potni listi. Če se večkrat opazi, da je prinešena kuga, se dovoljenje za izvažanje omeji samo na kraje, ki so notorično brez kuge ali pa se sploh več ne daje. Da se prepreči lahko nalezljiva kuga na gobcih in parkljih se živina, ki se izvažajo iz sejmov, živino-zdravniško preišče in zaznamuje s posebnimi znamenji.

Ravno tako zanimive so za nas določbe in obveznosti, ki jih je sprejela Ogrska glede postavodaje o vinu. Glede tega se je sklenilo, da bo Ogrska svojo postavodajo uredila ravno tako kakor Avstrija z svojo postavo z dne 12. aprila 1907. Veselo je nadalje tudi, da se je tudi Ogrska obrnila zoper bilansko-terminalska trgovina na budimpeščanski žitni borzi. Ogrska se je namreč zavezala, da postavno reformira trgovino na budimpeščanski borzi, posebej pa bo s postavodajo delala na to, da se preprečijo one borzne kupčije, ki so nepošteno in borzne igre.

Žalibog nas ne more niti ta določba sprijazniti z nagodbo, ki nam v marsičem nikakor ne ustreza. Sicer se bo s tem, če se odpravi blanko-terminalska trgovina,

cena našega žita precej oprostila najgrše oblike špekulacije, ki se je v Budimpešti pojavljala še vedno tudi potem, ko je bila v Avstriji blanko-terminalska kupčija že davno odpravljena. To je nam zelo škodovalo, ker se za žito ni mogla dobiti primerna cena. Priznati pa se mora, da so se v tej zadevi tudi ogrski kmetje pokazali na pravem mestu; ta uspeh ni toliko ogrska uljudnost, ker bi padla blanko-terminalska kupčija pod pritiskom agrarnega gibanja v Ogrski tudi brez-nagodbe.

Na polju industrije in obrtne politike se je v splošnem pustila precejšnja prostost. Glede obrti, ki se ne vrše na stalnem mestu, n. pr. krošnjarij, lekarnarstva, mešetarstva, so se sprejele določbe, ki se strinjajo s tozadevnimi mednarodnimi pogodbami.

Tudi ne smemo podcenjevati primerčnosti novega razsodišča, ki je določeno v to, da odloča v slučaju, da se pokažejo nesporazumljenja pri vprašanih gospodarske in financijelne nagodbe, o bločni renti, o kvoti itd.

S tem smo opisali bistvene dele nagodbe in sedaj je naša naloga, da se vprašamo, kako je razmerje nagodbe do naših agrarnih zahtev. Te zahteve so v glavnem sledeče:

1. Gospodarska ločitev od Ogrske in ureditev tega našega razmerja na podlagi trgovinske pogodbe;
2. Razdelitev avstrijsko-ogrške banke;
3. Razdelitev carinskih dohodkov po uvozu.

Na te zahteve se nova nagodba ne ozira. Izvršila se je sicer državno-pravna odcepitev od Ogrske, a samo v toliko, da se je na mesto dosedanje carinske in trgovinske zveze postavila trgovinska pogodba in s tem se je vsaj kolikor toliko ustreglo naši zahtevi. Praktičnega pomena pa ta delitev za to nima, ker se ne postavijo mitnice in je za to naše kmetijstvo še vedno izpostavljeno ogrski konkurenci. Na zahtevo, naj se dohodki iz carine razdelijo po uvozu obeh državnih polovic, se ni nihče oziral, dasi darujemo, kakor razmere danes stojijo, vsled tega Ogrski vsako leto okoli trideset milijonov. Tudi glede razdelitve avstrijsko-ogrške banke se ni nič zgodilo, ker se je rešitev tega vprašanja odložila do leta 1910., kar pomeni za nas veliko škodo na denarju.

Tudi pogodba z Ogrsko glede zavarovanja pred živinskimi boleznimi nas ne zadovoljuje, ker nam nikakor ne daje jamstva, da se naša živina ne okuži. Obžalovati se mora nadalje, da se vedno še obdačuje del sladkorja, kar pomeni koncesijo Ogrski. Zato pa ne dobimo ničesar od Ogrske; dobro bi bilo, da bi se za odškodnino obdoločila ogrska moka. Posebna pomisleka so vredne določbe o obdačenju žganja, ker je nevarnost, da se bodo s tem zelo oškodovale naše domače žganjarije in da se njihove pravične želje ne izpolnijo. Pozdraviti pa moramo dejstvo, da smo postali glede železniških tarifov odvisni od Ogrske.

Kar se tiče državno-financijelnih pri- voljenj Ogrski, so tako dalekosežna, da lahko Ogrska na njihovi podlagi uredi svoje sedanje slabe razmere na naše stroške, tako da bo po letu 1917. lahko

še z večjim uspehom tekmovala z nami na gospodarskem polju. To velja posebno glede vprašanja bločne rente, oprostive ogrskih državnih zadolžnih pisem od avstrijskega rentnega davka, kavcijski zmžnosti teh pisem itd.

Umevno je torej, da se agrarci ne moremo posebno ogrevati za to nagodbo, ki služi prav za prav v to, da dá Ogrski časa in sredstev, da se počasi lahko popolnoma od nas loči.

Ravno teh mislij je bil tudi stalen odbor avstrijske centrale za varovanje kmetijskih in logarskih koristij. V svoji seji dne 24. oktobra je sklenil sledečo resolucijo:

„Stalni odbor avstrijske centrale za varovanje kmetijskih in logarskih koristij izjavlja po strogi in stvarni preiskavi nagodbene predloge, ki jo je predložila c. kr. vlada državnemu zboru, da jih z agrarnega stališča ne more sprejeti; ker ne odgovarjajo njene določbe agrarnim interesom Avstrije in agrarnemu volivnemu programu centrale, na ktere je kandidirala in bila tudi izvoljena večina agrarnih poslancev.“

Splošno pa se vendar le zdi, da bodo agrarni poslanci v kljub tem pomiselkom upoštevaje razmere sprejeli to nagodbo. R.

Kako si zavarujemo svojo krmo.

Iz trgovskih krogov se je v zadnjem času večkrat čitalo po trgovskih in političnih listih v Avstriji in v Nemčiji, da nameravajo zavzeti stališče proti nameravani prepovedi izvažanja krme; protiakcijo hočejo, kakor smo slišali, začeti trgovske zbornice. Vzrok bo menda iskati v tem, da je v zadnjem času opozarjalo večje število gospodarskih društev to- in onstran Litve na druginjo krme in da je prosilo, naj se proti temu nekaj ukrene. Cene so poskočile na eni strani za to, ker se je letos v Avstriji in na Ogrskem pridelalo manj krme; ravno tako malo se je pridelalo krme tudi v Nemčiji, kamor se mnogo izvažalo. Zato je nevarnost, na katero opozarjajo gospodarska društva, da se namreč krma zelo podraži, velika.

Kakor posnemamo iz poročil o žetvi in košnji, ki jih priobčuje c. kr. poljedelsko ministrstvo, se vsled slabe otavine košnje in dolge suše že sedaj čuti v nekterih deželah pomanjkanje krme, posebno v Dalmaciji, v primorskih deželah, na Kranjskem, južnem Tirolskem, ponekod na Srednjem Češkem, Moravskem in Gornjem Avstrijskem, v Galiciji in Bukovini; v teh krajih so ljudje že skrmili precej sena. Isto velja o Hrvaškem in večjem delu Ogrskega, kamor se že dalje časa izvažalo precej krme iz Štajerske. Če stoji stvar tako, potem pač razumemo, da so prosila nekatera gospodarska društva poljedelsko ministrstvo, naj prepove izvoz krme, skrbi, da se bo kupila potrebna množica krme in izposluje za uvažanje krme znižane tarife.

Naša dolžnost pa je, da brez vseh predsodkov presodimo celo zadevo in razjasnimo razloge, ki govore za in proti:

Če gledamo na vso stvar s splošno gospodarskega stališča, se ne sme nikakor ovirati izvoz različnih gospodarskih produktov, ker se tako zviša povpraševanje, ki vpliva ugodno na ceno; tako se dvigne trgovska bilanca in ustvari boljša valuta. Ali kakor povsodi velja tudi tukaj pregovor, ki pravi, da ni pravila brez izjeme.

V tem slučaju gre za to, da varujemo našo živino s primerno prepovedjo, ker imamo v naši živini naložen kapital, ki šteje mnogo milijonov. Od živine je odvisno v veliki meri alpsko prebivalstvo. V tem slučaju smo prepričani, da je prepoved izvažanja krme popolnoma upravičena, ker se ni bati, da bi se prikazal pomanjkljaj pri trgovski bilanci; k večjemu bi se spremenile različne postojanke te bilance, posebno pri izvozu.

Izvažalo se bo namreč manj krme, a zato več živine in živinskih produktov. Pri tem se bo upoštevalo še drugo narodno-gospodarsko načelo, ki ga nikakor ne smemo prezreti! Ne sme se izvažati nobena neobdelana surovina, razen ona, ki je imamo v deželi več, ko je rabimo; sicer pa se naj izvažajo le oni produkti, ki so že obdelani. V tem slučaju bi tudi z narodno-gospodarskega stališča bilo opravičljivo, da se prepove izvoz krme.

Pri tem ne smemo pozabiti, da se v zadnjem času ne izvažalo več le ne Nemško, ampak zelo mnogo tudi na Ogrsko; izvoz na Ogrsko se ne dá preprečiti, ker živimo z Ogrsko v carinski skupnosti in pri tem moramo pomisliti, da nikakor niti v najboljšem slučaju ne pridelamo toliko krme, da bi zadostovala razen za nas tudi še za dve drugi državi. To tem manj, ker moramo z vsemi močmi delati na to, da pomnožimo našo živino. Z prepovedjo izvoza pa ne bi bila oškodovana niti naša industrija, niti trgovina, niti kmetje, ampak k večjemu par špekulantov; krma ima namreč za to dovolj visoko ceno. Pač pa bi se ustvarila trdna podlaga za ohranitev naše živine: zato se nam pač ni treba pomišljati pri izbiri sredstev.

Še druga okolnost nas sili v to, ki se je pojavila v zadnjih letih, odkar je naša meja zaprta za izvoz živine. Naši hlevi so z živino prenapolnjeni in ker se letos ni toliko povpraševalo po živini, so kmetje postavili v hleve mnogo več živine, kakor druga leta. S tem dejstvom pa kmetje niso računali, ko so pridelovali krmo. Sedaj mora priti samo dolga zima in krma, ki jo imajo kmetje, ne bo zadostovala, dasi se ž njo štedi. Kmetje bodo morali živino prodati in tako ji bo padla cena. S tem pa se ovira razvoj živinoreje in kmet nima več edinega, varnega dobodka.

V tem slučaju smo pač trdno prepričani, da se mora kmetu pomagati z izjemnimi upravnopravnimi odredbami, da se zavaruje njegova živina.

Ne sme pa se skrb države nehati pri tem, da bi se začasno omejil izvoz krme. Država mora skrbeti tudi za to, da bo meja stalno zaprta zoper vsak uvoz živine in mesa, sicer se bo zgodil velik gospodarski polom, ki bo najobčutnejše zadel ravno oni stan, o katerem se sicer pravi, da vzdržnje državo. V tem smislu je poročal osrednji odbor zaključke svojih posvetovanj o tej stvari visoki c. kr. vladi.

Kmete pa bi na zadnje prav nujno prosil in opozarjal: Kmetje, vzemite svinčnik v roko in računite, kako boste izhajali s svojo krmo čez zimo do prve paše. Juvan.

O vtihotapljanju živine iz Srbije.

V času, ko so bile naše meje zaprte za uvoz živine in drugih produktov iz Srbije, s katero smo kakor znano, v carinski vojski, se je zgodilo nečuvveno dejstvo, da se je vtihotapilo na tisoče goveje živine iz Srbije v Bosno, Hrvaško in Slavonija. Po nekem drugem poročilu, kateremu se še do danes ni oporekalo, je prišla bajè tudi ruska in rumunska živina deloma preko Srbije, deloma preko Sedmograške na Avstrijsko in Ogrsko. Tihotapci so se uredili svoj posel zelo spretno in obračali vso pozornost na razdelitev vtihotapljenega blaga v mnogoštevilna mesta, da ne bi vzbudili nepotrebnega suma. Na jedni strani je zgubila država na ta način na podlagi carinskega tarifnega nastavka na carini milijone, na drugi strani pa trpi naše gospodarstvo še mnogo večjo in občutnejšo škodo, ker kažejo živinske cene, če izvzamemo najboljše vrste, od januarja 1907 sem precejšnje padanje in ker ne najde nadštevila živina že nekaj mesecev sploh nobenega kupca. Razventega je zelo nevarno, da se vtihotapi s tujo živino v deželo ona tako opasna živinska kuga, kuga na pljučih, gobcu in parkljih; k vsemu temu pride še nevarnost, da nam Nemčija zaradi brezbriznosti ogrske in bosanske vlade zapre svoje meje za uvoz naše živine. Predsedništvo štajerske kmetijske družbe je precej, koje dobilo to za nas skrajno neprijetno vest, pri ministrskem predsedniku in poljedelskem ministru brzojavnim potom odločno protestiralo proti takemu tihotapstvu in prosilo za odpomoč tem nepostavnim razmeram in za zaprtje bosanske meje. Dočim so govorila prva obvestila o 20.000—25.000 komadih goveje živine, je prinesel politični list „Die Zeit“ dne 10. oktobra v gospodarstvenem delu iz dobro poučenih strokovnjaških krogov alarmujočo vest, da se ogrske meje proti Rusiji in Rumuniji in srbske meje proti Hrvaški, Slavoniji in Bosni ne čuvajo dobro in da je vtihotapljanje živine, odkar so naše meje proti Srbiji zaprte, dobičkonošen posel. Iz tega dosedaj neovrženega dejstva je lahko razvidno, česa imamo od Ogrske v nadaljnjem zakonu pričakovati. Podolska (ruska in rumunska) živina bo prihajala potem z ogrskimi certifikati v Avstrijo. Iz zgoraj omenjenih virov izvemo, da se je vtihotapilo leta 1906. v celoti 100.000, leta 1907 do oktobra pa zopet 100.000 glav goveje živine iz Srbije navzlic temu, da so meje zaprte: tu imamo rekord, v katerem nas ne more doseči gotovo nobena država na svetu. Kakor je poizvedelo ogrsko deželno kmetijsko društvo, čaka v Bosni nadaljnih 10.000—15.000 glav srbske živine na uvoz v Ogrsko in Avstrijo. Značilno je dejstvo, da se tej vesti od merodajne strani do danes še ni oporekalo. Da se vidi vpliv drž. uprave na kmetijstvo in da brani njegove stanovske koristi, se je obrnilo predsedništvo štajerske kmetijske družbe na predsedništvo

ministrskega zbora in na poljedelsko ministristvo s spomenico, ki opozarja na škodljivi učinek žalostnega dejstva v njegovi celoti, na veliko škodo pri naši živinoreji in na brezbriznost bosanske deželne vlade, ki zahteva stroge kazni in ne stoji v direktnem nasprotstvu z vladnimi napravami, ki bi naj povspeševale našo živinorejo. Večmilijonske izgube na carini, večmilijonske izgube zaradi velikega znižanja živinske cene od 1907, slabo povpraševanje po živini, kužna nevarnost itd. to vse so posledice tega tihotapstva, na katero se je moralo ogrsko in bosansko vlado še-le preko Dunaja opozoriti. Zahtevajo se najstrožje naredbe proti ponavljanju takih in enakih dogodkov in opozarja se na dejstvo, da ne dajejo sklepi veterinarskega sveta zadostnega varstva.

Istočasno se je zahtevala tudi kompenzacija za storjeno škodo. V prvi vrsti naj se dovolijo v popolni celoti podpore, ki jih družba za povspeševanje živinoreje zahteva; nadalje se je označil predlog o agrarnih reformah, ki ga je obljubilo poljedelsko ministristvo v gospodarskem svetu, kot zelo nujen. Tudi centralni odbor je v svoji seji dne 22. oktobra na predlog članov barona Rokitanskega in Dehneja sprejel resolucijo, ki se je izročila ministrskemu predsedniku in poljedelskemu ministru. V tej resoluciji se najstrožje zahteva, da uporabi vlada vsa sredstva, ki so brez ugovora sposobna, da v prihodnje absolutno zabranijo vsako vtihotapljanje. Centralni odbor ni mogel uvideti zadostnega jamstva za prihodnost, četudi so dajale avstrijska in ogrska vlada najedni, in bosanska deželna vlada na drugi strani druga drugi še tako kategorične izjave, razven če se vpeljejo uredbe, ki kratkomalo onemogočujejo omenjeno vtihotapljanje. Zato se je centralni odbor obrnil do vlade tudi s prošnjo, naj se ne omeji samo na izjave in obljube, ampak da se zjedini z ogrsko vlado na podlagi, da se pravnim potom zavzame tako stališče in da se upeljejo take določbe, po katerih bi bila možnost takih in enakih dogodkov za vselej izključena. Temu zlu pa se ne more priti v okom samo s pošiljanjem živinozdravnikov in strožjim nadzorovanjem sejmov. Samo popolno, najstrožje zaprtje bosanske in ogrske meje proti balkanskim državam more trajno zabraniti vtihotapljanje živine. Juvan.

Štajersko ribarstvo.

Kakor se bo menda spominjala še večina bravcev našega lista, je odredilo c. kr. poljedelsko ministristvo z odlokom z dne 21. decembra 1904, št. 33.521, da se morajo navesti ribarske razmere po stanju z dne 31. decembra 1904 po vseh avstrijskih kronovinah, da se dobi v tej stvari nekak pregled. To se je tudi zgodilo. Rezultate te poizvedbe je sedaj izdala c. kr. statistična osredna komisija v Brnu; obsegajo 159 strani debel zvezek. Dasi so podatki precej nezanesljivi, ker so se stranke večkrat bale, da bi se jim ribarstvo obdačilo, najdemo v tem delu mnogo zanimivih podatkov in si lahko ustvarimo vsaj površen, dasi ne popolnoma zanesljiv pregled o ribarstvu po avstrijskih kronovinah. Podatki so se zbi-

rali: a) iz ribarenja po potokih, b) v ribnikih, c) v umetnih vzrejališčih za ribe.

Za štajersko deželo so se dobili sledeči podatki:

a) Potoki in reke.

Po poročilih iz 22 političnih okrajev ima štajerska dežela 7602.7 km tekoče vode in 734.03 ha stoječe (brez ribnikov).

Na teh vodah je 520 pravic za ribljenje in sicer 217 v lastni upravi z 2009.8 km tekoče in 74.49 ha stoječe vode; v najemu so 303 pravice z 5529.3 km tekoče in 658.81 ha stoječe vode; prosto ribarstvo se najde v 19 slučajih z 63.6 km tekoče in 0.43 ha stoječe vode. Najemnina znaša v skupnem znesku 28.954 K.

Od dveh okrajnih glavarstev se je naznanilo, da se je zvišalo število rib, v 18 pa se je zmanjšalo. Tretjim osebam se je dala pravica za ribljenje (proti odškodnini) v 68 slučajih. Kazenskih slučajev zaradi ribljenja o prepovedanem času je bilo v zadnjih treh letih (1902 do 1905) 94; iz mnogih okrajev so se prijavili slučajji o kraji rib in lovu z nedovoljenimi sredstvi. Najemninska doba znaša 6 mesecev do 20 let; v največjih slučajih 3 leta. Vode brez rib se najde in v 15 okrajih. Žlahtne ribe so v množioj v 356, navadne v 169 pravicah; žlahtnih rib ni pri 4 pravicah. Mlade ribe so se nasadile od časa do časa v 80 pravicah po 271.207 komadov, vsakoletno v 79 pravicah z 26.350 komadi, predno so izgubile žolčak. Napravljena pota za ribe, ki gredo ob času drestitve proti izvirom, sta v celi deželi samo dva.

Od 520 pravic je dokazan samo za 427 lov z 42.804 kg (26.107 kg žlahtnih rib) in kosmatim izkupičkom 74.889 K.

114 opravičencev je določilo lokalni konzum s 40 komadi + 3121 kg mladih rib in 212 komadi + 11.584 kg jedilnih rib; na oddaljene sejme je šlo 539 kg mladih rib, in 2358 kg jedilnih rib; v inozemstvo je šlo 70 kg mladih rib in 160 kg jedilnih rib. Za račji lov obstaja 79 pravic; nalovilo se je vsega skupaj pri 33 pravicah 5417 rakov. Med poizvedovanjem je bilo 67 račjih lovov okuženih popolnoma, 10 deloma, 18 pa ne. Pred poizvedovanjem je bilo 98 lovov okuženih, ob času poizvedovanja 25 zopet ne več. Na novo se je poskusilo nasaditi rake v 11 slučajih, s slabim uspehom v 2 slučajih.

Školjke se najdejo v 20 pravicah; v dveh slučajih se jih je nalovilo skupno 1050 komadov.

b) Ribniki.

Ribnikov z ribljenjem je 251; 224 v lastni upravi, 27 v najemu. Ribniki obsegajo skupno 589 ha; vseh je 534.

Racijonelno ravnajo ž njimi v 30 slučajih v skupnem merilu 19 ha; brez posebnega gospodarstva jih je 144 v skupnem merilu 154 ha; popolnoma zane-marjenih je 128 v skupnem merilu 48 ha. Pravilno se spušča 6 ribnikov (9 ha); odpusti in zopet napolni se lahko 31 ribnikov v skupnem merilu 77 ha.

Lov je naveden iz 251 ribnikov in sicer iz pravilno ogospodarjenih 101.150 komadov = 3990 kg mladih rib in 53.543 kg jedilnih rib; iz navadnih 4200 komadov = 283 kg mladih rib in 8764 kg jedilnih rib.

Prodajo doma je navedlo 86 ribnikarjev in sicer 2400 komadov = 395 kg mladih rib in 29.512 kg jedilnih rib; na oddaljene sejme je šlo 2000 komadov = 350 kg mladih rib in 23.587 jedilnih rib. Izvoza v inozemstvo ni bilo.

V 251 ribnikih so bili samo karpi, v 43 ribnikih karpi in druge ribe, druge ribe v 22 ribnikih.

Nasad se doma vzgoji v 55 ribnikih od drugod se dovaža v 79 slučajih. Naravno krmo dajejo v 18, umetno v 59 ribnikih.

Raki se najdejo le v 27 ribnikih, redijo se v 2 ribnikih, školjke se najdejo v 7 ribnikih.

c) Vzrejališča za ribe.

Teh je na Štajerskem 22 in sicer v lastni upravi 19, v najemu 3, s skupno 260 vzrejalnimi aparati, 100 ribniki = 3272 a, 63 prostori za ribe in 12 grabami za vzrejo = 1390 metrov in 2 brez navedene dolgosti.

V 17 vzrejališčih prihaja vrelnica, v 3 potočnica, v 2 pa voda iz rek. Umetno se dovaja voda v 4 slučajih.

V 10 vzrejališčih se krmi z naravno, v 9 z umetno krmo; posebne sprave za pridelovanje naravne krme imajo štiri vzrejališča.

Poprečno se naloži na leto 1,185.000 jajec; ko se je poizvedovalo, je bilo nasajenih 1,264.000 jajec. Izvalilo se jih je od teh 906.000; mladih rib se je izpostavilo 723.000 komadov. Jajca se dobivajo iz 20 vzrejališč divjih rib, iz 4 (2) pa ali popolnoma ali vsaj deloma iz žlahtnih rib. Posebno jedilne ribe vzreja 12 vzrejališč, eno tudi rake. Prodalo se je od 8 vzrejališč (le doma) za lokalno porabo mladih rib 6000 komadov = 35 kg, jedilnih rib 137 kg; na oddaljene sejme 100 kg jedilnih rib; nadalje 63.000 izvaljenih jajec.

Danes ne bom izvajal nobenih zaključkov iz tega števila, dasi bi bilo to zelo zanimivo. Nasprotno pa priporočam to zanimivo knjižico vsem tistim, ki se pri nas za to zanimajo. Prepričan sem, da se bodo iz nje mnogo naučili.

Krakofžik.

Tropine kot piča.

Z zavrženjem vinskih in sadnih tropin izgubi kmetijstvo leto za letom velikanske vsote. Nezaupljivost do nenavadnega in neznanje je tudi v tej točki vzrok izgub. Morebitni neuspehi, ki jih je žel kmetovalec pri svojih prvih maloštevilnih poskusih, ki jih seveda ni izvršil brez predhodkov, ga še potrjujejo (kakor se to navadno zgodi) v njegovi prvotni trdovratnosti.

Snovi, ki preostajajo pri stiskanju grozdja in sadja, se še lahko porabijo na mnogotere načine. Ozrimo se, ne gledé na drugo njihovo uporabo; na tropine kot živalsko pičo! Letošnja suša, ki je bila vinogradnikom večinoma zelo po godu, je imela posebno v južnih krajih Avstro-Ogrske zlé posledice; posebno pomanjkanje krme zadene one kraje hudo. Cena za seno je dosegla osobito v južnih deželah naše monarhije višek vseh dose-danjih senskih cen ob tem času. Čisto vspešno s tem dejstvom pa so se živalske (ne mesne) cene skrajno znižale,

na nekterih sejnih že skoro čez 30 odstotkov. Živinorejci so zaradi pomanjkanja krme prisiljeni število svoje živine zelo znižati samo zato, da bi s svojo živino po zimi kolikor mogoče dobro izhajali. Posledice takega položaja so za kmetovavca povprečno brez oporekanja zelo škodljive. Število živine se na jedni strani preveč zniža, na drugi strani pa se pri tej silni ponudbi za živino ne dobi poštenega skupička. Prihodnjo spomlad, ko bo moral kmetovavec gledati, kako bi si izpolnil število svoje živine, bo moral plačati za živino, ki jo je prodal v jeseni skoro pod nič, izredno visoke cene. Pomanjkanje gnoja, zaostajanje v delu, kjer se rabi uprežna živina, veliko nazadovanje v produkciji mleka in mesa itd. bodo kvarne posledice vsega tega. Kmetijstvo sploh trpi ob letošnjem pomanjkanju krme ogromno škodo.

Korist bodo imeli pravzaprav le pre-kupci. Zato je v interesu splošnega kmetijstva, da se obdrži po možnosti dosedanje število živine; to se pa more zgoditi le z uporabo različnih drugih vrst cene piče. Če bi se porabilo nekaj stotisoč meter-skih centov grozdnih in sadnih tropin, ki se drugače zavržejo, v ta namen, bi se mogla živina v približni teži 15.000 meterskih centov sto dnij, torej nekaj čez tri mesece preživiti, seveda bi se v tem času ne priredilo ničesar. Posebno letos je zaradi označenih razmer postala stvar zelo važna.

Sestavine grozdnih tropin so izredno različne. Največ redilne snovi imajo peške, ki pa se dajo bolje porabiti pri konjih ko pri goveji živini; zraven 6 odstotkov proteina imajo še 10 do 18 odstotkov mašče. Peškam sledijo, kar se tiče redilne vrednosti, lupine in potem še le grozdinje, ki so tudi najmanj prebavljivi. Kakor kažejo krmilni poskusi se smatra redilna vrednost grozdnih tropin lahko povprečno jednaka z redilno vrednostjo sena, ker je ostal pri nadomestitvi določenega dela sena s tropinami z jednako množino suhe tvarine (redilni) krmilni uspeh isti. Sestava sadnih tropin je mnogo jednakomernejša in njihova redilna vrednost je tudi približno jednaka senu.

Grozdnje tropine so umestne v prvi vrsti bolj za uprežno živino, najmanj pa za krave. Kravam se lahko poklada na dan približno 6 kilogramov vlažnih tropin, volom pa z vspehom do 10 kilogramov vlažnih, oziroma do dvajset kilogramov mokrih in žganih. Iz tega je razvidno, da se dá nadomestiti precejšen del sena s tropinami. Sveže tropine, ki še imajo kaj sladkorja v sebi, začnejo kmalu vreti. Da se to vsaj deloma prepreči, moramo potrositi sveže tropine nekoliko z živinsko soljo in vse skupaj sphači, potem pa jih, kakor hitro mogoče, porabiti za krmljenje.

Koristnejša je uporaba žganih tropin za pičo. Iz takih tropin se dobi najprej tropinovec, zraven tega pa postanejo pri kuhanju mnogo prebavljivejše in kar je posebno pri tropinah, na katerih se je mošt nekoliko skisal, kakor n. pr. na črninskih tropinah, velike važnosti, imajo le malo vinskega kamna, če se po kuhanju odtoči kolikor mogoče hitro vroča voda iz tropin. Vinski kamen hudo učinkuje namreč na spolovila pri kravah in lahko povzroči celo, da izvržejo. Žgane tropine

se dajo ohraniti cele tedne, če jih še vroče v kadi precej spšemo in prilijemo toliko vode, da stoji na njih. Posamezni posestniki si lahko uredé kuhanje v večjih presledkih, tako da imajo vedno svežežgane tropine pri roki.

Če si prihranijo po vinskih krajih živinorejci na ta način precej sena, lahko prezimijo ali več živine, in izkoristijo sedanjo nizko in poznejšo visoko ceno živine, ali jo pa poprodajo, kar je imajo preveč, da pomagajo svojim sosedom v stiski, če tudi za boljšo ceno, z večjimi množinami. Vsekako je možno na tak način škodljive posledice pomanjkanja krme nekoliko ublažiti in olajšati. Seveda ostaja pri tem še vedno živinorejcev stvar, da si poiščejo umestne piče za živino namesto navadnih snovij v svrhu kolikor mogoče umetnega krmljenja.

V Mariboru, 20. septembra 1907.

J. Belle.

Zavarujte drevesa pred zajci!

Zadnja huda zima je zopet pokazala, koliko škode lahko naredi zajec na sadnih drevesih. Ne le mlada drevesa z malimi, tenkimi debli je popolnoma uničil, ampak lotil se je tudi takih dreves, ki so že imela 10 do 12 in še več cm debela debela, če so imela le nežno skorjo. Izgubljeni so na ta način vsi dosednji izdatki za sajenje in oskrbo drevesa, uničeno je tudi upanje na skorajšen pridelek. V nekterih mladih nasadih je bilo zelo žalostno in sicer posebno zaradi tega vzroka, ker niso ljudje dovolj zavarovali svojih dreves proti zajcu. Pretečena zima je zopet pokazala, da ne zavaruje dovolj dosedanje mazilo, ki se dela iz ilovice, apna, govejega blata in vode. Tudi če se doda kri, karbolinij ali kaka druga smrdljiva snov, ne zavaruje drevesa dovolj pred zajcem. Dovolj varno je drevo le tedaj, če ga dobro in trdno ovijemo s slamo in če ga zavarujemo z varstvenimi koši. Če visoka ali srednja drevesa zavežemo do krone ali vsaj blizu do nje dobro s slamo, se nam navadno ne bo treba bati, da bi jih zajec obgrizel; če pa zapade visok sneg in primanjkuje zajcem hrane, lahko za vsak slučaj pogledamo, če je zajec kje poskusil priti tuintam kateremu drevesu do kože. Male poškodbe pri obvezi se lahko tako popravijo in škoda je na ta način zopet dobra. Kakor hitro pa izgine v spomladi sneg in lahko torej zajec drugje najde hrane, se mora slama zopet odstraniti, da lahko pride toplota in zrak do debla. Če pustimo slamo čez leto na deblu, ne more drevo rasti na široko in razen tega se naselijo v slami različni škodljivci in mrčes. Če obvežemo drevo s slamo, ga ne zavarujemo samo proti zajcu, ampak tudi, da ne pozebe skorja na deblu. Pozebe drevo najlažje na onih krajih, ki so proti jugu; ona stran se namreč pozimi ob toplejših dnevih razgreje in zato se ona stran med dnevom odgreje in otali. Ponoči je zopet mraz, ki zamori raztaljene dele skorje, ki navadno odmrjejo, tako da se naredi s tem precejšna škoda. Torej je najboljšje v marsikakem oziru, če zavežemo drevesa s slamo. Kjer pa se nam ni treba bati, da bi drevesa pomrznila, tam je boljše, da rabimo varstvene koše, ker ti

lahko ostanejo celo leto ob drevesu; s tem se torej prihrani precej dela. Razen tega varujejo koši drevo tudi pred točo. Ta je lahko pri mladih drevesih posebno nevarna, ker jih navadno poškoduje ali pa popolnoma uniči. Kdor se ne boji izdatkov, ta si naj kupi koše iz žice, ki se lahko kupijo v drevesnici gospoda V. Klenerta v Gradcu ali pri Santnerjevi tovarni za stroje v Strassgangu pri Gradcu. Skozi te koše gre toplota in zrak nemoteno, tako da se drevesa ne poškodujejo, pomehkužijo, in da jih ne obje zajec. Kmetijski sadjerejec pa bo najbolje storil, če si nabavi lesene koše, ki jih lahko izdeluje v zimskih mesecih sam. Iz celih ali polovičnih trsnih koljev, mladih smrečic, ki jih dobimo, ko trebimo mlade gozde, ravnih vrbinah in lešjevih šib, nadalje iz odpadkov pri deskah, se dajo taki koši zelo ceno narediti. Materijal kratkoma povežemo s pocinjeno železno žico. Posamezne palice ne smejo biti več ko 2 cm oddaljene druga od druge; razprostrt koš mora biti najmanj 40 do 50 cm širok, da se lahko rabi tudi tedaj, če je drevo tudi malo podrastlo. Tudi se mora paziti, da so koši visoki vsaj 120 cm, ker morajo imeti po določbah nove lovske postave koši to višino, če hoče posestnik zahtevati odškodnino od lovca.

Sploh pa je dobro, če sežejo koši skoro do krone, da so drevesa boljše zavarovana zoper točo in druge škode.

Razstava pitane živine na Dunaju 1. 1908. od 10. do 12. aprila.

Dočim smo v zadnji številki tega lista na kratko podali sliko o obsegu te nameravane razstave in o njenem smotru in namenu in navedli vzroke, ki govore za to, da se udeleži te razstave tudi naša kmetijska družba, bodi nam danes dovoljeno, da na kratko poročamo o seji velikega razstavnega odbora, ki se je vršila 23. oktobra in na katero so poslale vse večje strokovne korporacije svoje zastopnike.

Poljedelsko ministrstvo, ki polaga na to razstavo posebno važnost in ki želi, da se udeležijo te razstave ne le oni, ki se na veliko pečajo s pitanjem živine, ampak tudi kmetje že vsled tega, ker sedaj se Ogrska ne udeleži te razstave in ker mora sedaj Avstrija sama pokazati, da lahko tudi na tem polju kaj stori, je dalo za sedaj podpore 40.000 K. Polovica je določena za pokritje režijskih stroškov, drugih 20.000 K pa za državne podpore. Tudi mnogo deželni odborov in gospodarskih strokovnih društev je dalo podpore od 100 do 500 K in častna darila, dunajski magistrat pa je dal brezplačno na razpolago razstavne dvorane v St. Marxu. Z razstavo pitane živine, bo nadalje zvezana razstava ribarstva, ki jo priredi avstrijsko ribarsko društvo, razstava avstrijskega društva za rejo kuncev, velika razstava poljedelskih strojev in orodij, ki jo priredijo avstrijske tovarne za poljedelske stroje (ta razstava se bo vršila 5 dni dalje ko razstava živine), nadalje posebna razstava gospodarskih državnih poskusnih postaj in trgovcev. Iz Nižje in Gornje Avstrije, Češkega, Moravskega, Galicije in Koroške

so že prišle prijave. Poslovnik za razstavo je že izdelan in se drži v glavnih točkah onega, ki je veljal za prvo. Da se razvije živahna propaganda za to misel, so naprošeni deželni odbori in strokovna društva, naj porabijo za to potovalne učitelje in živinozdravnike, da bo udeležba še večja. Razglasi osrednjega razstavnega komiteja se sprejmejo tudi v uradne liste.

Tudi plakati se bodo tiskali v različnih deželnih jezikih in skrbelo se bo za to, da bodo slike povzete iz živine alpskih dežel. Visti meri, kolika bo udeležba iz posameznih kronovin, bodo prišli odposlanci strokovnih organizacij iz dotičnih dežel v razstavnem komiteju in v razsodišče. V to razsodišče so že povabljeni gospodje Gierth, Heller, Hütter, Schindler, Saborsky, Wagner, Washietl, Wanko in Wild; v razsodišče za svinje Beck, Weich, Kieselack, Lukas, Weber, Wittmann in Wozak; za ovce Kaufmann, Neumayer, Schmidt, Weissenberger in primerno število namestnikov. Žalibog ni mogel komite doslej pri železnici izposlovati nobenih drugih olajšav ko one, ki so že v tarifu določene za živino, ki gre na razstave; zato je naprošeno poljedelsko ministrstvo, da odločno posreduje pri železniškem ministrstvu, naj da tudi obiskovavcem živinske razstave znižano vožnjo. Posebe se je obžalovalo obnašanje nekaterih železniških uprav, ki so temu nasprotno. Poskrbelo se bo tudi, da se krma ne bo izvažala na različnih kolodvorih, ampak na onem v St. Marxu, da se prihrani cene za vožnje. Nadalje se bo tudi poskrbelo za redno napajanje živine. Vsled predloga štajerskih odposlancev, naj se podpirajo kmetje s tem, da se jim vrne del režijskih stroškov, se bodo obrnile gospodarske korporacije na državo in deželo za podpore. Juvan.

Gospodarske drobtine.

(Notranjec.)

Koža domačih zajcev.

Od kuncev dobivamo prav dobro in trajno kožuhovino, če ravnamo s kožo pravilno. Najprej pogledamo, ali je koža čista, krvave lise je treba izprati z vodo. Takoj potem pribijemo meh na desko v zračnem prostoru, ne pri peči. Na znotraj obrneno dlako, zunanjo stran pa dobro nasolimo. Sol prepreči gnilobo. Zakaj, če začinja dlaka v koži gniti, izpade pri strojenju. Namesto soli je dober tudi galun. Kadar imamo več kož, jih oddamo strojarju. Da bi strojili sami, se ne izplača, ker bi napravili svoje delo slabo tudi če imamo najbolj natančen popis.

Zborovanja podružnic in krajnih društev.

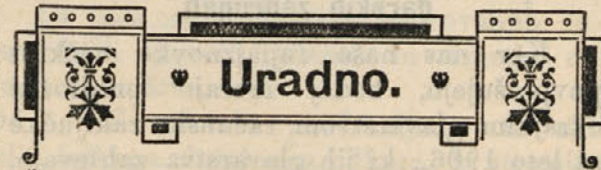
Št. Ilj v Slov. gor. Tukajšna kmetijska podružnica priredi v nedeljo, 17. novembra t. l. ob 2. uri popoldne v gostilni gospoda Menhardta na Svičini potovalno predavanje, na katerem bo govoril gospod glavni tajnik c. kr. štajerske kmetijske družbe, Juvan iz Gradca o rajfajzenovkah in namenu agrarne organizacije i. t. d. Kmetovavci iz bližnje okolice, pridite kolikor mogoče mnogoštevilno k temu velezanimivemu predavanju.

Polička ves, 14. novembra 1907.

Vabilo k potovalnemu zborovanju, ki ga priredi podružnica c. kr. kmetijske družbe pri Št. Ilju v Slov. gor. dne 1. decembra t. l. v Polički vesi v gostilni gospoda Reiningerja ob 2. uri popoldne, na katerem bo govoril gospod potovalni učitelj za živinorejo, M. Jelovšek o svinjereji i. t. d. Ker je predavanje zelo važno, so vabljeni p. n. kmetovalci, gospodinje in deklet, da se zborovanja kolikor mogoče mnogoštevilno udeležijo.

Podružnica Št. Ilj v Slov. gor.,
7. novembra 1907.

Ropert Repnik, načelnik.

Št. 41.434

II. 6420

Razglas.

Štajerski deželni odbor je sklenil tudi v letu 1908. prirediti viničarske tečaje, da se temeljito izobrazijo dobri vzorni delavci in viničarji za ameriške vinograde in drevesnice, in sicer:

1. Na deželni viničarski šoli v Silberbergu pri Lipnici;
2. na deželni sadje- in vinorejski šoli v Mariboru;
3. na deželni viničarski šoli v Gornji Radgoni;
4. na deželni viničarski šoli v Ljutomeru;
5. na deželni viničarski šoli na Skalici pri Konjicah.

Ti tečaji se začnejo s 15. februarjem in končajo s 1. decembrom leta 1908.

V Mariboru se v letu 1908. sprejme 14, v Silberbergu pri Lipnici 24, v Gornji Radgoni 16, v Ljutomeru 12 in na Skalici pri Konjicah 12 posestniških in viničarskih sinov.

Ti dobijo na imenovanih zavodih prosto hrano in stanovanje ter razen tega še mesečno plačo 8 K.

Pouk v teh tečajih je v prvi vrsti praktičen in samo v toliko teoretičen, v kolikor je to za vzorne delavce in samostojne viničarje neobhodno potrebno.

Po sklepu tečajev se da vsakemu udeležencu spričevalo o njegovi uporabnosti.

Za vsprejem v te zavode morajo poslati prošnji svoje, koleka proste prošnje **najpozneje do 1. januarja 1908** na štajerski deželni odbor.

V teh prošnjah se mora izrecno navesti, v katero obstoječih viničarskih šol meni vstopiti prosivec. Razen tega se mora prošnji še dodati:

1. Dokaz, da je prosivec že dovršil 16. leto;
2. spričevalo o obnašanju, ki mora biti potrjeno od župnega urada;
3. zdravniško spričevalo, da nima prosivec nikake nalezljive bolezni;
4. odpustno spričevalo iz ljudske šole.

Pri vstopu se morajo prošnji zavestati, da bodo ostali od 15. februarja do 1. decembra neprestano v tečaju in da se bodo glede vseh odredb za izobrazbo podvrgli gospodarskim strokovnim učiteljem.

V Gradcu, 9. oktobra 1907.

Od štajerskega deželnega odbora.

ZADRUGA.

Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, r. z. z o. p.
 Gradec, Franzensplatz št. 2.

I.

Podaljšanje roka za predlaganje računskih zaključkov za leto 1906. pri rajfajznovkah in drugih pri „Zvezi“ včlanjenih gospodarskih zadrugah.

Ker nas naše rajfajznovke večkrat povprašujejo, kedaj morajo predložiti okrajnim glavarstvom računске zaključke za leto 1906., ki jih glavarstva zahtevajo, opozarjamo zopet na razglas c. kr. trgovinskega ministrstva, ki smo ga v „Zadrugi“ že parkrat priobčili.

Visoko c. kr. trgovinsko ministrstvo je z odlokom z dne 16. maja t. l. št. 13.855, po prijavi visoke c. kr. štajerske deželne namestnije z dne 1. junija t. l., št. 8/1526/8 1907, ugodilo prošnji zveze gospodarskih zadrug za štajersko deželo z dne 19. aprila t. l., št. 8109, s tem, da je dovolilo, da se podaljša Raiffeisenovkam in vsem drugim, pri Zvezi včlanjenim gospodarskim zadrugam rok za polaganje računskega zaključka za leto 1906., od 30. junija do 15. decembra t. l.

To dajemo vsem Raiffeisenovkam in drugim pri nas včlanjenim gospodarskim zadrugam na znanje s pozivom, da se naj pri urgenceh za polaganje računskih zaključkov za leto 1906. sklicujejo na dejstvo, da je rok za polaganje računskih zaključkov podaljšan do 15. dec. 1907.

II.

Uporaba čistega dobička pri rajfajznovkah.

Načelstvo zveze, oziroma njeno predsedništvo, se peča sedaj s posvetovanjem o zelo važnem vprašanju, namreč, kako se naj porabi čisti dobiček pri rajfajznovkah. Pri tem se morajo na podlagi §§ 22. in 26. normalnih pravil, ki jih je izdelala in izdala Zveza, določiti načela, po katerih se mora pri rajfajznovkah porabiti čisti dobiček. Ta načela bi potem dopolnjevala dotične določbe Zvezinih pravil.

Kakor hitro bo Zvezino vodstvo na jasnem glede teh načel, jih bo priobčilo v „Zadrugi“, da jih vse pri Zvezi včlanjene zadruge in društva spoznajo in da se lahko po njih ravnaajo.

Ker je v tej zadevi za naše rajfajznovke zelo važno, da spoznamo načela rajfajznovk na Nemškem, ki so bile za nas vzorne, priobčujemo našim rajfajznovkam in tudi vsem pri nas včlanjenim društvom, za ktera je ta stvar zelo važna, na znanje sledeče:

F. W. Raiffeisen je bil vedno proti temu, da bi se čisti dobiček razdeljeval med člane, naj si tudi kot dividenda na upravne deleže, ki se mu ni zdela potrebna; skupen čisti dobiček se je torej dal pri posojilnih društvih, ki jih je on ustanovil in ki se po njem ime-

nujejo „rajfajznovke“, k rezervnemu zakladu, ki je bil kot nekako nerazdeljivo društveno premoženje ozka vez med blagajnami, ki se ni dala razvezati. Služil je za to, da so se iz njega plačale morebitne izgube in tako ni bilo neomejeno poročstvo tako nevarno. Nadalje je lahko narastel do polne višine društvenega kapitala za obrat tako, da so se prebitki lahko porabili za dobrodelne namene v onem okolišu, v katerem se je ustanovila rajfajznovka.

Čisti dobiček je bil torej nerazdeljiv in prebitki pri poslovanju so se lahko šele tedaj porabili za dobrodelne namene, če je rezervni zaklad, ki je bil ravnatko nerazdeljiv, dosegel višino obratnega kapitala.

Današnja sprememba nemške zadružniške postave (iz let 1889. in 1896.) je vso stvar v toliko spremenila, da se je sprejelo načelo razdeljivosti, tako da se lahko del čistega dobička razdeli kot glavniška dividenda (ali obresti na opravljenih deležih) in da se lahko obligatoričen rezervni zaklad rabi za pokritje primanjklajev, ki se pokažejo pri bilanci.

Ker se sedaj dobički v rezervnem fondu niso mogli več porabiti v noben drugi namen, se je leta 1889. sklenilo, da se začne v smislu postavnih določb nedeljiv zaklad pod imenom „ustanovni zaklad“. Sedaj se morajo torej vsakoletni prebitki razdeliti na 1. dividendo, 2. doklade k rezervnemu zakladu in 3. doklade k ustanovnemu zakladu.

Z ustanovnim zakladom naj bi si rajfajznovke počasi osnovale svojo obratno glavnico, da ne bi bile odvisne od tujega denarja. Ta zaklad naj torej prehaja kot kot nekaka ustanova od roda do roda in naj tako počasi pripomore do gospodarske osamosvojitve kmetovavcev. Da doseže ustanovni zaklad, ki se tudi lahko porabi v pokritje primanjklajev pri bilanci, potrebno višino, se mu vsako leto dodajajo od čistega dobička v pravih določeni zneski. Ta se tako dolgo ne sme porabiti, dokler ne zadostuje skupno z rezervnim zakladom kot obratna glavnica. V dobrodelne namene se smejo dotlej pač rabiti obresti ustanovnega zaklada.

Če zadostuje ustanovni zaklad skupno z rezervnim zakladom za obratno glavnico, potem se morajo ne le obresti ustanovnega zaklada, ampak tudi čisti dobički vsako leto porabiti v dobrodelne namene. Vidimo torej, da se tukaj lepo skrbi za bodočnost, za potomce, da se osamosvojijo, postanejo neodvisni od tujega kapitala in gospodarsko neodvisni.

To trojno deljenje čistega dobička, oziroma predpise o današnjem zadružništvu, ki predpisujejo za vsak zadružniški statut, da mora kazati način, kako se tvori rezervni zaklad, posebno oni del vsakoletnega čistega dobička, ki se mora

dodati rezervnemu zakladu in njegov najmanjši znesek, vršijo nemške posojilnice na različen način. Tukaj jih hočemo par opisati.

I. Rajfajznovke, včlanjene pri osrednji gospodarski posojilnici v Neuwiedu.

1. Najprej se mora ustvariti rezervni zaklad iz celega, neprikrajšnega letnega dobička, da se ž njim pokrijejo izgube, ki se pokažejo pri bilanci.

2. Kakor hitro je ta rezervni fond narastel do zneska 15.000 mark (t. j. 18.000 K), se začne z osnovanjem ustanovnega zaklada, ki je nerazdeljiv.

3. Ta se nabira tako dolgo, da je dosegel ustanovni zaklad skupno z rezervnim zakladom višino, ki zadostuje kot obratna glavnica za društvo.

4. Dotlej se lahko rabijo obresti zaklada za gospodarsko dobrodelne namene v okrožju posojilnice v dobro članom posojilnice; o tem sklepa občni zbor. To se mora zgoditi, kakor hitro je dosegel zaklad višino obratne glavnice; v tem slučaju se mora porabiti tudi vsak nadaljnji letni dobiček v ta namen.

5. Člani nimajo nobenega deleža pri zakladu in tudi ne morejo zahtevati nobene delitve.

6. Če se društvo razdruži, se zaklad naloži na obresti, dokler se ni za dotični okraj osnovala nova zadruga, ki zasleduje po svojih pravih enake smotre in ki potem prevzame nabrano premoženje.

II. Blagajne, včlanjene pri državni zvezi nemških gospodarskih zadrug v Darmstadtu.

§ 38. „Ustvari se rezervni zaklad, ki služi v to, da se ž njim pokrije primanjklaj, ki se je pokazal pri bilanci.“

Ta se sestavi iz vstopnin, kazenskih glob, ki tudi spadajo (po določenih poslovnika) vanj in s tem, da se mu doda 10% vsakoletnega čistega dobička.

Rezervni zaklad mora znašati najmanj četrtino opravljenih deležev in se mora vedno ohraniti na tej višini.“

Poleg te postavne rezerve, ki služi v to, da se primanjklaj pri podbilanci pokrije, je poskrbljeno tudi za prostovoljno rezervo.

§ 39. „Za izredne izdatke, ki jih mora odobriti občni zbor, posebno za pokritje vsakoletnih izdatkov pri društvem poslovanju se zbira poseben zaklad za poslovanje s tem, da se zanj porabi najmanj 10% vsakoletnega čistega dobička in druge doklade, ki jih v ta namen nakaže občni zbor.“

Zaklad za poslovanje mora znašati najmanj četrtino skupne višine opra-

vilnih deležev in se mora ohraniti na tej višini.⁴

III. Blagajne, včlanjene pri bavarski deželni zvezi.

Od vsakoletnega čistega dobička se porabi najprej najmanj 20% rezervnemu zakladu, tako dolgo, da znaša rezervni zaklad najmanj tretjino pasiv. Nadaljnih 20% se pripiše na dobro ustanovnemu zakladu, ki se porabi v to, da se povzdignejo gospodarske razmere zadruženikov. Iz ostanka določi potem občni zbor odstotke, ki se pripišejo k društvenemu premoženju. Ta del ne sme biti večji, kakor povprečna obrestna mera na posojila in mora biti najmanj za 1/2 odstotka nižji ko povprečna obrestna mera za izposojila. Ostanek pride v rezervni zaklad. Dokler ni opravljeni delež v polni meri vplačan, se delež na dobičku pripiše društvenemu premoženju. Vplačila tekom leta na opravljeni delež nimajo pravice do letnega dobička.

Rezervni zaklad ostane last društva. Člani nimajo osebno nobenega deleža pri njem in ne morejo zahtevati nobene delitve. Služi v to, da se pokrije primanjkljaj, ki se pokaže pri vsakoletni bilanci; če rezervni zaklad za to ne zadostuje, potem se nedostatek odpiše od društvenega premoženja in če tudi tega ni, se preračuni na člane.

Ustanovni zaklad za povzdigo gospodarstva zadruženikov se mora z vsakoletnimi dodatki tako dolgo nabirati, da doseže višino glavnice, ki je potrebna za društven promet. Obresti se lahko pripišejo glavnici ali pa se porabijo v korist zadruženikov, to je za povzdigo gospodarstva v dotičnem okraju, za ktere ga je rajfajznovka ustanovljena. To se mora zgoditi, kakor hitro je dosegel zaklad potrebno višino; v tem slučaju se mora v ta namen porabiti tudi oni del čistega dobička, ki se je rabil za ustanovni zaklad. Društvo ima samo pravico, rabiti ustanovni zaklad za povzdigo gospodarstva svojih zadruženikov, dokler obstoja. Člani nimajo nobene osebne pravice do njega in ne morejo zahtevati nobene delitve.

Če se društvo radovoljno razpusti, potem se prepusti ustanovni zaklad okraju v podporo ubožcev a tako, da se smejo rabiti le obresti in da se mora ves znesek vrniti, če se ustanovi zopet enako posojilno društvo. Ali pa se mora tako dolgo naložiti s pupilarno varnostjo pri osrednji bavarski posojilniški blagajni na obresti od obresti, dokler se v dotičnem okraju ne osnuje nova rajfajznovka. Bavarska deželna zadružna in mlekarstva zveza določi potem, ali ima novoustanovljeno društvo iste namene ko prejšnje, ali naj se mu torej izroči dotična glavnica. Ta določa tudi o delitvi ustanovnega zaklada v slučaju, da bi se v dotičnem okraju na enkrat ustanovilo več takih društev.

Če se v teku 25 let ne osnuje nobeno tako društvo, zapade naložena glavnica popolnoma okrajni oskrbi ubožcev.

Ustanovni zaklad se lahko porabi za pokritje primanjkljajev, če zato ne zadostuje rezervni zaklad. Če pride društvo v konkurz, je ustanovni zaklad v premoženjskem nastavku na zadnjem mestu, a še pred poroško obveznostjo zadruženikov. S tem se plačajo upniki, ostalo pa se porabi po določilih četrtega odstavka.

IV. Blagajne, včlanjene pri Zvezi vrttembergških gospodarskih združenj.

Od vsakoletnega čistega dobička se doda najprej 20% rezervnemu zakladu, dokler ne doseže ta tretjina pasiv. Od ostalih štirih petin določi občni zbor del, ki odpade v odstotkih na društveno premoženje. Ta del dobička ne sme biti višji ko povprečna obrestna mera za posojila in mora biti najmanj za 1/2% nižji ko povprečna obrestna mera za izposojila. Ostanek gre v rezervni zaklad. Dokler ni opravljeni delež popolnoma vplačan, se pripisuje del dobička k društvenemu premoženju. Vplačila v teku opravljenega leta na opravljeni deleže ne dajejo nobene pravice do letnega dobička.

Rezervni zaklad ostane last društva. Člani nimajo do njega nobene osebne pravice in ne morejo predlagati delitve. On služi za pokritje primanjkljaja, ki se pokaže pri vsakoletni bilanci; če rezervni zaklad za to ne zadostuje, potem se primanjkljaj odpiše od društvenega premoženja in če je tudi to izčrpano, se porazdeli na društvenike.

Kakor se lahko vidi iz teh določb, se lahko pri nemških rajfajznovkah od ustanovnega zaklada, dokler ni z rezervnim zakladom vred dosegel višine za društvo potrebne prometne glavnice ali drugače določenega zneska, rabijo razen zneskov za pokritje vsakoletnega primanjkljaja pri bilanci, le obresti v dobrodelne gospodarske namene.

III.

Zadružniški pouk.

(Dalje in konec.)

Deželni odbor je torej sklenil v tem smislu, da pozove kuratorija obeh kraljevih čeških gospodarskih akademij, naj s profesorskimi kolegiji izdelata sporazumno z osrednjo zvezo gospodarskih združenj učni red nekakega krajšega informativnega pouka o zadružništvu za slušatelje akademije in kmetovavce ter naj ga predložita. Tukaj se seveda pričakuje, da bosta obe osrednji zvezi poskrbeli za to, da bode omogočen praktičen pouk o zadružništvu, s tem, da bosta poskrbeli potrebne učne moči. Kar se tiče zadružniškega pouka v učnem redu

akademij, se za to že skrbi, kolikor je za to časa, vendar pa so pripravljena še druga predavanja o tej stvari, če bo treba, da se poduk razširi.

Glede ostalih kmetijskih šol še pogajanja niso sklenjena, vendar opazimo že tukaj, da je deželni odbor že l. 1905 obrnil z dopisom z dne 14. marca 1905 pozornost šolskih kuratorijev na zadružniški pouk. V tem cirkularju z dne 14. marca 1905 se z ozirom na potrebnost, da se razširi zadružniški pouk med navadnim ljudstvom kolikor mogoče, pozval kuratorije gospodarskih šol, naj poskrbijo za to, da se bodo po šolah a tudi na učiteljskih zborovanjih in tečajih poučili učenci in kmetje o zadružništvu.

Z zahvalo pozdravljamo te sklepe češkega deželnega odbora, ki stremijo za tem, da se dvigne zadružništvo, in upamo, da se bode tudi kmalu po drugih deželah za to stvar kaj storilo.

IV.

Poročila blagovnega oddelka zveze.

Nakup semena rudeče detelje.

Ker pri nas že meseca decembra povprašujejo zunanje zveze, podružnice in društva, kakor tudi trgovci s semenjem, glede oddaje semena štajerske rudeče detelje, opozarjamo naše korporacije, da naznanijo svojim udom, da pričnemo z nakupom semena rudeče detelje že sedaj.

Da dobimo nekaj pregled, koliko dado lahko naši udje semena, prosimo vse pridelovavce, da takoj seme za poskušnjo omlatijo, da se tako lahko določi prilična množina, ki bi jo mogli oddati.

Koliko se lahko proda, se nam potem naj kmalu naznani in vpošlje vzorec.

Naši udje grešijo vsako leto v tem, da nam naznanijo zmiraj prepozno, koliko imajo takega semena na prodaj; to nam naznanijo navadno še le meseca februarja ali marca, tako, da zvezi ni mogoče, pogajati se z zunajnimi kupci, ter tako razširiti prodaje semenja rudeče detelje.

Pozivljamo toraj posebno posojilnice, da ustanovijo posebne nakupovalnice za semenje rudeče detelje in da se nam v tem oziru pridružijo.

Zvezino vodstvo bo se trudilo, da plača boljše kakor navadni kupci ter upa, da se bodo pečala načelstva naših združenj s tem vprašanjem.

Naročevanje premoga.

Cene za piberštajnski premog so od 23. septembra t. l. zopet znatno poskočile.

Naročila lahko sprejemamo brez obveznosti za spremenjeno ceno ali rok dobave.

Ker je po zimi zelo mnogo naročil, ki pa se vsled pomanjkanja vozov ne morejo točno izvrševati, želimo, da se nam naročila pošljejo vsaj 4 tedne prej ko se premog potrebuje.

Vablamo p. n. okrajne zastope in občine, kakor tudi cenjene družbine ude, da inserirajo v „Gospodarskem Glasniku“. Cena je nizka. Ako se večkrat inserira in večji inserati, damo primeren popust. Naročila se naj blagovoljivo vposlati naravnost družbini pisarni.

Tržna poročila.

Cena deželnih pridelkov iz Štajerskega, Avstrije in Ogrske.

Mesto	Kil	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Koruza		Proso	
		K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
Celje ..	50												
Ormož ..	50												
Gradec ..	50												
Ljubno ..	50												
Maribor ..	50	1150	1050	950	9			825	8				
Ptuj ...	50												
Inomost ..	50	1415						1136					
Celovec ..	50												
Ljubljana ..	50	1130	850	775	950	850							
Pešt ..	50												
Solnograd ..	50	1219	1140		925								
Dunaj ..	50												
Linc ...	50												

Mesto	Kil	Ajda		Bob		Seno sladko		Seno kislo		Ržena slama		Ježna slama	
		K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v
Celje ...	50												
Ormož ..	50												
Gradec ..	50												
Ljubno ..	50												
Maribor ..	50	850	950	4						260	250		
Ptuj ...	50												

Graško tržno poročilo.

Sejm s krmo in slamo od 28. oktobra do 3. novembra 1907. Pripeljalo se je 63 vozov z 577 meterskimi stoti sena in 35 vozov z 316 meterskimi stoti slame; sejm je bil slabeje obiskan kakor pretečni teden. Cene so bile naslednje: Seno, kislo od K 6.40 do K 7.80, sladko od K 6.60 do K 8.—; ržena slama od K 7.20 do K 8.—; pšenična slama od K 7.— do K 7.80, ječmena slama od K —.— do K —.—; ovsena slama od K 6.20 do K 6.60; ježna slama od K —.— do K —.—.

Sejm z rogato živino dne 7. novembra 1907, Prignalo se je 488 volov, 296 bikov, 513 krav, 95 živih telet, pripeljalo se je — mrtvih telet, — svinj, — drobnice in 187 konjev.

Izvoz na Nižje Avstrijsko: 25 volov, 74 bikov, 10 krav, — telet; na Gornje Štajersko, 74 volov, 40 bikov, 88 krav, — telet; Vor-

arberško: 12 volov, 12 bikov, 40 krav, — telet; v Nemčijo: 8 volov, — bikov, — krav, — telet; v Švico: — volov, 6 bikov, — krav, — telet; Solnograd: — volov, — bikov, — krav, — telet; na Ogrsko: — volov, — bikov, — krav, — telet; v Trst: 1 vol, — bikov, 80 krav, — telet; na Češko: 4 volov, 10 biki, 54 krav, 6 telet; v Moravsko: 18 volov, — bikov, — krav, — telet.

Cena je bila za 100 kilogramov žive teže: klavni voli, tolsti od K 76.— do K 86.— (izjemoma K 94.—), poltolsti od K 66.— do K 74.—, suhi od K 60.— do K 64.—; voli za pitanje od K 60.— do K 64.—; klavne krave, tolste od K 54.— do K 66.—, poltolste od K 46.— do K 52.—, suhe od K 34.— do K 44.—; biki od K 54.— do K 74.—; dojne krave do 4. teleta od K 56.— do K 66.—, čez 4. tele od K 48.— do K 54.—, breje od K 46.— do K 52.—; mlada živina od K 60.— do K 70.—. Za 1 kilogram mrtve teže: telet od K —.— do —.—; svinje od K —.— do K —.—; pitanske svinje od K —.— do K —.—.

Sejm klavne živine dne 8. novembra 1907, Zaklane živine: 478 telet, 1867 svinj, 106 komadov drobnice.

Cena klavne živine za 1 kilogram: teleta od K 1.20 do K 1.28; teleta Ia (izjemna cena) od K 1.30 do K 1.40; nemške mesne svinje od K 1.28 do K 1.32; nemške pitanske svinje od K 1.18 do K 1.22; ogrske pitanske svinje Ia od K 1.24 do K 1.40; ogrske pitanske svinje IIa od K 1.16 do K 1.20; mesne svinje od K 1.12 do K 1.28; bosnjaške pitanske svinje debele, od K —.— do K —.—; bosnjaške pitanske svinje, suhe od K —.— do K —.—; ovce od K —.76 do K —.84; kozlički in jagnjeta od K —.— do K —.—.

Letni in živinski sejmi na Štajerskem.

Sejmi brez zvezdic so letni in kramarski sejmi; sejmi, znamenovani z zvezdico (*) so živinski sejmi, sejmi z dvema zvezdicama (**) pomenijo letni in živinski sejmi.

Dne 24. novembra v Mauternu.

Dne 25. novembra v Teharjih**, okr. Celje; v Mauternu; pri Sv. Marjeti na Pesnici*, okr. Maribor; v Stanzu, okr. Kindberg; pri Sv. Duhu—Loče**, okr. Konjice; v Lembergu**, okr. Šmarje pri Jelšah; v Stainzu**, v Neumarktu**, v Dobjem**, okr. Kozje; v Vidmu*, okr. Brežice; v Weizu**, v Lipnici*, v Wildonu**.

Dne 26. novembra v Scheiflingu*, okr. Neumarkt; v Mariboru*; v Ormožu (svinjski sejem).

Dne 27. novembra na Ptuj (sejem s ščetinarji); v Imenem (sejem s ščetinarji), okr. Kozje.

Dne 28. novembra na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Gradcu*.

Dne 30. novembra pri Sv. Andreju v Sausalu**, okr. Lipnica; v Strassu**, okr. Lipnica; v Langenwangu, okr. Mürzzuschlag; v

Jagerbergu**, okr. Kirchbach; v Öblarnu, okr. Gröbming; v Ebersdorfu, okr. Hartberg; v Neudavu, okr. Hartberg; v Wenigzellu, okr. Vorau; v Weiskirchnu**, okr. Judenburg; v Ljubnemu (Gor. Št.); v Verzeju**, okr. Ljutomer; v Svičini, okr. Maribor; pri Sv. Andražu v Slov. gor.**; okr. Ptuj; v Rogatcu**; v Brežicah (svinjski sejem); na Bizeljskem**, okr. Brežice.

Dne 2. decembra v Ormožu*; v Celju*; v Pischelsdorfu**, okr. Gleisdorf.

Dne 3. decembra v Konjicah**; v Geistthalu, okr. Voitsberg; v Pürggu, okr. Irnding; v Ormožu (svinjski sejem); v Rogatcu (sejem z veliko živino); v Radgoni*; na Planini*, okr. Sevnica.

Dne 4. decembra v Vordernbergu, okr. Ljubno; na Ptuj (sejem s konji, govedom in ščetinarji); v Imenem (sejem s ščetinarji), okr. Kozje; v Lučanah (sejem z drobnico), okr. Arvež; v Šmarju pri Jelšah; na Zelenem Travniku**; okr. Ivnic.

Dne 5. decembra v Trbovljah**, okr. Laško; na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Gradcu (sejem z govedo in konji).

Dne 6. decembra pri Sv. Miklavžu v Sausalu**, okr. Lipnica; na Dobrni**, okr. Celje; v Frohnleitenu**; v Wundschuhu**, okr. Graška okolica; v Stallhofenu, okr. Voitsberg; v Oberzeiringu**; v Trabochu, okr. Ljubno; na Gornji Poljskavi (svinjski sejem), okr. Slovenska Bistrica; v Murecku**; pri Sv. Miklavžu v Polju**, okr. Kozje; v Sevnici**; v Vuzenici**, okr. Marnberg.

Oznanila.

4 lepe bike muredolske pasme

v starosti od 1 1/4 leta naprej, ima naprodaj 855-2

Alojzij Šmid, velepos.

Jurkloster, pošta Laški trg.

Umetna gnojila

vsake vrste pošilja za najcenejše tvorniške cene

akcijska družba za kemično industrijo

Dunaj, VI. Köstlergasse 7.

Tvornice za umetna gnojila v Rannersdorfu, Sierndorfu, Holešovem, Krakovu, Gradcu i. t. d. 317-5

Dopisi se naj pošiljajo samo na Dunaj.

Schichtovo milo je najboljše!

Natančni poskusi

so pokazali, da se Schichtovo milo v vsaki vodi — trdi ali mehki, vroči ali mrzli — hitro in zelo peni; lahko in močno prehaja v vlakna, nepričakovano hitro razkroji nesnago, ne da bi poškodovalo niti. Schichtovo milo je popolnoma čisto in nima nikakih jedkih snovi; izdeluje se že desetletja v isti kakovosti iz najboljših snovij. Če je rabimo za vsako snaženje in vsako pranje, ravnamo pametno in si prihranimo v gospodarstvu mnogo dela, časa in denarja. 184-10

Mariborska mlekarina, družba z o. z. v Mariboru kupuje vsak čas neposneto mleko, smetano, surovo maslo za najboljše dnevne cene ali tudi na letni račun. 121 18

Akcijska družba Alfa-Separator

Dunaj, XII. Wienerbergstraße 31.

Zaloga v Pragi in Krakovu.

Model 1906.

Original Alfa-Laval-Separatorji prekašajo vse.

Izredne izboljšave.

Najbolj primerni, ker so trpežni, ker se lahko ravna ž njimi in ker posna — mejo čisto in največ smetane.

Dobre zastopnike iščemo.

Zahtevajte obširen cenik, ki se vam pošlje zastoj in poštne prosto.

Prodaja na drobno in skladišče vzorcev: 92-20

Gradec, Annenstrasse 26